

KERKELIJK WEEKBLAD VAN
DE GEREFORMEERDE GEMEENTEN

de

AAMBINDER

Gereformeerde Gemeente Katwijk aan Zee

24/10/2019
jaargang 98

nr **04**

Eén van Gods geoeffende kinderen uit Katwijk aan Zee is Jan van der Marel. Hoewel hij de gemeente niet in het ambt heeft gediend, kan ds. W.C. Lamain hem zich later nog goed herinneren: 'Hij was altijd onder het gehoor. Met eerbied en stichting mocht hij vaak spreken over de wegen Gods en wat grote dingen de Heere aan zijn ziel gedaan had. Hij woonde niet in een paleis, maar in een klein huisje. De laatste jaren

van zijn leven was hij weduwnaar, maar dat huisje was vaak een Sions zaal. Wat heeft die man veel mogen getuigen van de genade aan hem bewezen en veel mogen zingen van de wegen des Heeren. Hij had een groot gezin en uitwendig veel armoede. Maar hij had een aangebonden leven aan de troon der genade. Uitwendig was het een leven van veel ontberingen, maar inwendig rijk in God'.

Alle dingen werken mee ten goede

Als je de Heere liefhebt, hoef je alle lijden niet alleen te dragen. Natuurlijk ben je dan soms ook verdrietig, maar dan wil de Heere bij je zijn en je helpen. En dan mag je weten dat de Heere met alles een bedoeling heeft in je leven. Het komt goed. Het is voor je bestwil.

En wij weten, dat dengenen, die God liefhebben, alle dingen medewerken ten goede, namelijk dengenen, die naar Zijn voornemen geroepen zijn.

Romeinen 8:28

God voert Zijn grote plan uit en dat is tot eer van Zijn Naam en tot heil van Zijn kinderen. Dan word je door het lijden geheiligd. Dan is er vrede in je hart. Wat is het toch rijk om de Heere echt lief te hebben met heel je hart. Genoemde tekst betekent aan de andere kant dat niet zomaar iedereen kan zeggen: alles wat in mijn leven gebeurt, is voor mij ten goede. Die heerlijke troost dat alle dingen medewerken ten goede geldt voor degenen, die God liefhebben. Als je God niet liefhebt, is alle lijden zwaar en alle tegenspoed bitter. Je moet het alleen dragen. Wat een genade om God te mogen liefhebben. Mag u zo'n liefdesrelatie met God hebben?

Eeuwig raadsplan

Tot drie keer toe spreekt Paulus in Romeinen 8:28 en 29 over het voornemen dat God heeft met het leven van Zijn kinderen. Dat eeuwig raadsplan voert Hij uit in de tijd. Dat plan loopt uit op de eeuwige zaligheid van Zijn Kerk. En vanuit dat heilsplan laat de apostel het licht vallen op het leven van de gelovigen hier en nu in deze wereld.

Paulus heeft al verschillende keren gesproken over het lijden. Zoals voor de Heere Jezus het lijden en de heerlijkheid bij elkaar horen, zo is dat ook voor degenen, die Hem liefhebben. Het lijden van de gelovigen is zelfs een onderpand van de heerlijkheid die komt. Hier leven Gods kinderen onder het kruis. Straks komt de kroon. Tegenover het lijden zegt Paulus: maar wij weten dat God

alles bestuurt, dat God Zijn raadsplan vervult. Niets loopt Hem uit de hand. Hij weet wat Hij doet.

In alles wat ons overkomt, in het bijzonder al het lijden en de verdrukkingen, een zware en onbegrepen weg, als wij ons afvragen waarom gebeurt dit in mijn leven? Waarom ging het zo met mijn man, met mijn vrouw, met mijn kind? Waarom die handicap, die aanvechting, die doorn in mijn vlees? Paulus zegt: God doet er iets mee ten goede. God werkt er iets mee uit. Hij werkt Zijn eeuwige raadsplan uit. Tot eer van Zijn Naam en tot zaligheid van Zijn kinderen.

Als Paulus over allerlei moeilijke dingen geschreven heeft en dat samengevat heeft onder 'het lijden van deze tegenwoordige tijd', zegt hij: maar... wij hebben daarin wel een geweldige troost: 'alle dingen werken mede ten goede'. Ten goede! Zo wordt het lijden zelfs tot zegen. Door lijden geheiligd. Zo maakt God Zijn kinderen klaar voor de eeuwige heerlijkheid. Alle dingen moeten medewerken ten goede!

Alle dingen! Geloof u dat? Niet alleen de dingen die wij prettig vinden. Niet alleen als je weer beter wordt van een ziekte, ook als je niet geneest. Niet alleen voorspoed, ook tegenspoed. Niet alleen als ik geprezen word, ook als ik gelasterd word.

Alle dingen

Alle dingen! Ook dat wat zo bitter pijn doet? Wat ik niet begrijp? De raadsels in mijn leven? Wie zou Paulus hier niet in de rede willen vallen en zeggen: Paulus, ik geloof wel dat sommige dingen medewerken ten goede, maar alles? Dat gaat te ver. Dat kun je niet waarmaken.

En toch... boven al ons geredeneer en getob uit klinkt het in Romeinen 8:28: 'Wij weten dat alle dingen medewerken ten goede'. Niet wij hopen het maar. Nee: wij weten! Zeker weten! Waarom? Zal de allervolmaaktste Vader niet weten wat goed is voor Zijn kinderen? Zou de Heere Jezus, Die de Heere is van al Zijn onderdanen, in Zijn almacht en wijsheid niet het beste zoeken voor Zijn volgelingen, die Hij kocht met Zijn bloed? Zou de Heilige Geest als de allerbeste Leidsman en Trooster ons op een verkeerde weg leiden? Wie alleen op de omstandigheden ziet, kan helemaal in de war raken. Die raakt al zijn

ds. C.G. Vreugdenhil,
Houten

In dit nummer

4 Commentaar:
Dubbele moraal

9 'Hier
spreekt God'

20 Dieren

- 2** Alle dingen werken mee ten goede
- 3** Het zien op Jezus in Zijn leven [42]
- 5** Generale Synode [4]
- 6** Diaconaat [3]
- 7** Al deze woorden [42]
- 8** 100 jaar De Saambinder [40]
- 10** Bijbels vaderschap [2]
- 11** Ds. G.H. Kersten [10]
- 12** Boekennieuws
- 13** Kerknieuws
- 14** Berichten
- 15** Kerkdiensten
- 19** Jeugdrubriek

Het zien op Jezus in Zijn leven [42]

blijdschap kwijt. Maar als je mag zien op de Vader, Die om Zijns Zoons Christus' wil onze genadige God en Vader zijn wil, die zegt: God doet het niet verkeerd. Wij weten dat ondanks het lijden en het levensleed alle dingen medewerken ten goede. En dat is geen goedkope doodoener. Het is een geloofsuitspraak.

Helaas halen we die hoogte vaak niet. Dan weten we het niet meer en we roepen: Heere, waarom houdt Gij u van verre? Bent U dan vergeten om genadig te zijn? Verwarring en aanvechting kunnen ons aanvreten. O God, is dit goed voor mij? En toch is het waar. Het loopt God nooit uit de hand. Deze wetenschap is een diepe troost te midden van de stormen en de raadsels in ons leven. Het komt tenslotte toch terecht, het komt toch goed. Alle dingen werken mede ten goede. Tot heil en tot de komst van Zijn Koninkrijk.

Een geloofszaak

Geloof u dat? Ik vraag niet of u het ziet als u om u heen kijkt en op de omstandigheden ziet. Het is een geloofszaak, die de gelovigen alleen ervaren in de verbondenheid met Christus.

Hoe hoog de golven van beproeving dan ook over je levensschip heen slaan, niets kan Gods grote voornemen verstoren. Het komt toch goed, eeuwig goed. En dat 'goede' is dat wij meer en meer het beeld van Christus gaan dragen. Dat wij Hem navolgen in ootmoed en offerende liefde. Dat wij lijken op Hem en gaan leven zoals Hij. Hij leefde zo heilig, zo rechtvaardig, zo zelfverloochenend, zo de eer van God op het oog hebbend en boven alles: zo boordevol liefde. Dat halen wij niet, maar je streeft ernaar.

God heeft Zijn kinderen bestemd om aan het beeld van Zijn Zoon gelijkvormig te zijn. Om een levende brief van Christus te zijn in onze levenswandel. Om de geur van Christus om ons heen te verspreiden. Om op Hem te lijken, moet de Heere ons kneden zoals klei in de hand van de pottenbakker. In Zijn handen gaat de ruwe ongevormde klomp van mijn leven meer en meer op Christus lijken. Door alle verdrukkingen heen komt er dan een wonderlijke glans op je leven te liggen. De glans van Christus' liefde. Dan leren we roemen in de verdrukkingen (Rom. 5:3).

Isaac Ambrosius

Uit: "Het zien op Jezus" Isaac Ambrosius (uitg. Den Hertog).

HOOFDSTUK 5

2. Van het overdenken van Jezus in dit opzicht

5. Overdenk Christus' uitdrijving van kopers en verkopers uit de tempel.

Soms, o mijn ziel, zijt gij in het verborgene alleen, en soms zijt gij in de vergaderingen van Gods volk; en als gij in uw plicht bezig zijt, waar gij ook zou zijn, overdenk Christus' bijzondere tegenwoordigheid. Wat is die anders dan de tegenwoordigheid van Zijn Geest en van Zijn engelen?

- De tegenwoordigheid van Zijn Geest kennen wij door Zijn werken in ons; gewisselijk de Geest zweeft niet alleen over ons, maar Hij werkt in ons, en hoe in ons? Ik antwoord: door Zijn levendmaking, opvoeding, koestering, genezing, vermurwing, verzachting en vertroosting.
- De tegenwoordigheid van Christus is de tegenwoordigheid van Zijn engelen. Gelijk een koning is waar zijn hof is, zo is Christus, de Koning der koningen, bijzonder tegenwoordig waar Zijn gezegende engelen zich legeren.

6. Overdenk Christus' prediking.

O, die wonderlijke predikaties van deze grote Profeet! De bruid verhaalt ons dat 'Zijn lippen zijn als leliën, druppende van vloeiende mirre' (Hoogl. 5:13). Zijn leer was zoet als de leliën en als de mirre; zij waren vol van hemelse genade en zoetheid. 'Genade is uitgestort in Zijn lippen', en die hebben gedropen van vloeiende mirre (Ps. 45:3). Lees en overdenk wat Hij tot een getuigenis heeft nagelaten; ja, herkauw dezelve tot de godzaligheid en een heilig leven. Hoe zoet was Christus' eerste predikatie: 'Bekeert u, want het Koninkrijk der hemelen is nabijgekomen' (Matth. 4:17). Hoe geestelijk was Zijn predikatie: 'Tenzij iemand wederom geboren worde, hij kan het Koninkrijk Gods niet zien' (Joh. 3:3).

7. Overdenk de wonderwerken van Christus in gevolg van de verhandelde leringen in Zijn gezegende predikaties.

Hier is een wereld waarin de stof overloopt. Door Christus zijn zodanige wonderen gedaan als nooit een mens vóór Hem gedaan heeft. Neem bij elkander El(ia en Samuël, alle profeten en de opvolgers van de hogepriesters in beide tempels, niemand heeft zo veel noch zulke grote wonderen gedaan als Jezus. Water heeft Hij in wijn veranderd; de zoon van de edelman heeft Hij in de ure des doods genezen; de melaatse heeft Hij gezond gemaakt; de kreupele heeft Hij doen wandelen; langdurige ziekten van achttien jaren heeft Hij met één woord te spreken doen verdwijnen; duizenden mensen heeft Hij gespijzigd met twee visjes en vijf broden; duivelen heeft Hij uitgeworpen en blinden heeft Hij het gezicht wedergegeven.

8. Overdenk de aanstelling van Christus' apostelen: 'Hij verkoos er twaalf uit hen, die Hij ook apostelen noemde' (Luk. 6:13). Wat was hun bediening anders dan om heen te gaan en de volkeren te onderwijzen? (Matth. 28:19). Het Evangelie moest eerst in het Joodse land gepredikt worden, maar daarna is het ook tot ons gekomen: 'Want uit Sion zal de wet uitgaan, en des HEEREN woord uit Jeruzalem' (Micha 4:2).
(wordt vervolgd)

Dubbele moraal

Verwondering blijft over als je nadenkt over de samenhang in de Tien Geboden. Die zijn immers niet los verkrijgbaar. Welnee, de Heere Jezus koppelt ze zelf aan elkaar, door ze samen te vatten: 'Gij zult den Heere uw God, liefhebben uit geheel uw hart en uit geheel uw ziel en uit geheel uw verstand en uit geheel uw kracht. Dit is het eerste gebod. En het tweede aan dit gelijk, is dit: Gij zult uw naaste liefhebben als uzelf'.

P. Schalk,
Veenendaal

Het SCP komt tot de onthutsende conclusie: alle Nederlanders zijn toleranter geworden.

Verbijstering blijft over, als je de onlangs verschenen publicatie Burgerperspectieven van het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) leest: 'Normen en waarden staan voor slechte omgang met elkaar en staan los van medisch-ethische kwesties als abortus en euthanasie'. Alsof waarden en normen losstaande elementen zijn, waar je naar believen in kunt grasduinen.

Gebrek aan respect

O ja, een ruime meerderheid van de bevolking denkt dat het de verkeerde kant op gaat met de waarden en normen in Nederland. Intolerantie, gebrek aan respect, verruwing en de ik-maatschappij, dat zijn de termen die worden genoemd als reden voor de achteruitgang. Op zich klinkt dat allemaal nog als een goede analyse. Maar de schrik slaat je om het hart als je verder leest over de tweedeling in morele kwesties.

Zo vinden de Nederlanders het maar niets als je iets doet dat de gezamenlijk-

heid, het collectief, schaadt. Belastingontduiking, zwartrijden, steekpenningen, uitkeringsfraude; nee daar moeten we niets van hebben. Terecht overigens! Maar dan de andere morele kwesties. Steeds meer Nederlanders vinden het prima als je individuele keuzes maakt. De acceptatie neemt toe, en dan juist op onderwerpen die heel complex zijn, zoals homoseksualiteit, of die heel verdrietig zijn, zoals echtscheiding. Maar ook heel aangrijpende thema's als euthanasie, abortus en zelfdoding, die steeds meer worden geaccepteerd.

Vershil in acceptatie

Niet elke groep denkt er even gemakkelijk over. Het algemene beeld is dat jongeren nog wat losser zijn dan ouderen. Blijkbaar zijn de ouderen nog wat terughoudender als het gaat over die onderwerpen in de privésfeer. Het SCP helpt nog een beetje met de duiding, door aan te geven dat jongeren wat meer accepteren door twee belangrijke zaken.

Ze zijn vaak hoger opgeleid dan de ouderen en ze gaan minder vaak naar de kerk dan ouderen.

Is dat de vrucht van de rijkdom van de laatste decennia? Dat onze jonge mensen meer leren, en daardoor gemakkelijker gaan denken over ingrijpende zaken als de dood en de huwelijksrouw? Dat is aangrijpend. Temeer daar het niet alleen gaat over het opleidingsniveau, maar ook over de kerkgang. Dat vraagt nog om een extra kijk op het rapport.

Zelfs de kerkgangers

Het SCP komt tot een onthutsende conclusie: alle Nederlanders zijn toleranter geworden, ook de lager opgeleiden en de kerkgangers. In een simulatie heeft men berekend dat kerkgangers in hun tolerantie gegroeid zijn in de periode van 1990 tot 2018 van 22 procent naar 26 procent. Oftewel, ook kerkgangers vinden een aantal ethische kwesties steeds vaker acceptabel.

Wat is dat schokkend als we met de wereld meegaan, zelfs op de meest aangrijpende thema's.

Die wetenschap zou tot verootmoediging en gebed moeten leiden. Niet wijzend naar de boze buitenwereld, maar kijkend naar onszelf. Want die teloorgang van waarden en normen is mede onze schuld. Doordat er van ons te weinig is uitgegaan, maar ook doordat wij ons langzamerhand aanpassen aan de wereld om ons heen.

Bede om behoud

Terug naar het rapport. De dubbele moraal is schokkend. Aan de collectieve kant zijn we als Nederlanders nog wel gericht op gemeenschappelijke waarden, maar aan de individuele kant kiezen we ons eigen waardenpatroon.

Dit alles zou ons wel tot verootmoediging moeten leiden, met de bede om behoud. Behoud van Bijbelse waarden en normen, behoud van het leven naar Gods Woord. Misschien dwars tegen alle mores van de samenleving in, bidden om weerhouding van het kwaad.

In dit verband las ik een uitleg van de bekende Engelse prediker Spurgeon, van Psalm 12, waar staat: 'Behoud, o HEERE, want de goedertierene ontbreekt, want de getrouwen zijn weinig geworden onder de mensenkinderen'. In zijn commentaar schrijft Spurgeon het volgende: 'Gesterkt door een indruk van Zijn heersende macht zullen wij de boosheden van de tijden tegemoet treden in de geest van vastbeslotenheid, en zullen we hoopvoller bidden: Behoud, o HEERE!'

Onze synode kwam bijeen

Hoe houden we ze vast? Onze kinderen, jongeren, studerende. De vorst der duisternis vuurt een heel arsenaal aan pijlen op hen af. Hij trekt aan onze jongeren, terwijl hij de volwassenen niet overslaat. En overal heeft hij ingang, omdat we hem zijn toegefallen. Toch vergadert de Heere Zijn Kerk, dwars door alles heen. Zien onze jongeren levende voorbeelden van deze Kerk?

ds. J.M.D. de Heer,
Middelburg

Tijdens de tweede synodedag kwam in het middagedeelte het forse rapport van het 'deputaatschap met de lange naam' aan de orde. Het is het deputaatschap voor Kerk, Gezin, Jeugd en Onderwijs, een koepel boven een aantal werkgroepen en bonden. Zo zijn er werkgroepen voor gezin, onderwijs en studerende. Er zijn bonden voor mannen, vrouwen, zangverenigingen en zondagscholen, en een vereniging van organisten. Ook de Jeugdbond valt onder dit deputaatschap. Vanzelf wordt al het werk van deze bonden niet uitvoerig besproken, ze hebben hun eigen besturen. Maar, de synode voelt zich wel betrokken op dit werk. Normaal gesproken krijgt onze Jeugdbond de meeste aandacht. En dat is goed, want onze jongeren maken (gelukkig!) een flink gedeelte van onze gemeenten uit.

Ontwrichting

De werkgroep gezin doet nuttig werk. We kunnen in onze tijd van ontwrichting niet genoeg nadruk leggen op de waarde van het gezinsleven. Laten we daarover waken! Het gebruik van media baarde veel synodeleden zorgen. Onze cultuur wordt razend, zo merkte een afgevaardigde

kernachtig op. Jongeren denken soms principiëler over media dan volwassenen, stelde een ander. En, gaan we als ambtsdragers vrijuit? Als we zelf geen heldere grenzen hebben aan ons gebruik van moderne media, hoe kunnen we dit punt dan aan het geweten van jongeren leggen? Het gesprek spitste zich toe op de wezenlijke vraag of jongeren voorbeelden zien van de vreze des Heeren. We mogen hen ook niet de gedachte meegeven dat het met de kerk alleen maar naar beneden gaat. De Heere is de God van het navolgende geslacht. Zwijgen we als ambtsdragers daar te veel over? Richting studerende klonk de opmerking dat het belangrijk is dat zij vertrouwd raken met de werken van Boston, à Brakel en ook ds. Kersten en ds. Van Haaren. Dat vormt hen.

Vrijwilligers

Waardering werd uitgesproken voor de vele vrijwilligers die zich inzetten voor het kerkelijk gebonden jeugdwerk. Ook nu klonk de opmerking hoe belangrijk het is dat we, in woord en geschrift, bouwen op hetzelfde fundament van de schriftuurlijk-bevindelijke waarheid. Immers, in onze verwarde tijd wordt jongeren vaak een

boodschap meegegeven dat ze 'erbij' horen. Maar ze hebben waarachtige bekering nodig. Er was eenstemmigheid omtrent een opmerking dat een 'verondersteld geloof' levensgevaarlijk is voor jong en oud.

Commissies

De synodeleden gingen weer huiswaarts, ongetwijfeld met veel gedachten. Een aantal van hen kreeg een plaats in de diverse commissies die waren ingesteld. Zo is er steeds een financiële commissie om de financiële verslagen van de deputaatschappen door te akkeren. Er werden ook twee commissies ingesteld in verband met een appelschrift.

Daarnaast ging een commissie aan het werk om twee instructies over huwelijkszaken te bezien. Het boekje "De heilige huwelijke staat" heeft synodaal gezegd. De Bijbelse uitgangspunten hiervan staan niet ter discussie. Maar rond de toepassing ervan leven vragen die overdenking nodig hebben.

Een andere commissie denkt nog eens goed na over de positie van ouderlingen die door een kerkenraad voor een bepaald aantal uren worden vrijgesteld voor pastoraal werk in de gemeente. In diverse gemeenten voorziet dit in een behoefte en blijkt zo'n aanstelling goed te werken. Het is wel belangrijk om de zaken goed te regelen, bijvoorbeeld rond de vraag wat er gebeurt als zo'n ouderling bij herverkiezing niet gekozen zou worden. Zorgvuldigheid is in het kerkelijk leven van belang.

Openhartig

Zo werd de eerste synodeweek afgesloten. Op een openhartige wijze is er vergaderd. In de pauzes werd er heel wat met elkaar gesproken. Synodevergaderingen leveren altijd gespreksstof op. Maar ook mochten er gesprekken zijn van hart tot hart. Dat geeft een meerwaarde aan kerkelijke vergaderingen. Het is ook een voorrecht als tijdens de vergaderingen opmerkingen klinken die rechtstreeks vanuit het hart komen. Dan wordt er iets geproefd van persoonlijke werkzaamheden, ambtelijke nood of Wie de Heere wil zijn te midden van alle zorg en moeite. Juist dit persoonlijke element geeft onderlinge binding. En die is in het kerkelijk leven van grote betekenis. Het is mooi om het met elkaar eens te zijn, groter is het om één te zijn. Die wezenlijke eenheid, in het Hoofd van de Kerk, kunnen we in het kerkelijk leven niet missen. En als het goed is, willen we het ook niet missen.

(wordt vervolgd)

Het eigen karakter van diaconaat

De apostel Paulus schrijft in de brief aan de Galaten: Laat ons goeddoen aan allen, maar meest aan de huisgenoten des geloofs.

A. van der Spek,
diaken,
Nieuw-Beijerland

Diaconale hulp moet allereerst gegeven worden *binnen* de kerkelijke gemeente. Maar we mogen onze ogen niet sluiten voor de nood in de wereld buiten onze gemeente. De nood van geloofsgenoten buiten onze landsgrenzen, ver weg. Maar ook de nood van de medemens buiten de kerk. Aan 'allen', zegt de Schrift, dat betekent: alle mensen. Hier komen we eerlijk gezegd weleens in een spanningsveld terecht. Want, waar is de grens aan diaconale hulp? We kunnen toch niet alle lasten van de hele wereld meedragen? We zijn als gemeenten maar een heel klein deeltje in het grote wereldgebeuren. Maar ook een andere vraag dringt zich op: Wat is nog diaconaal? En wanneer is er meer sprake van algemeen-sociaal maatschappelijke hulp? In dit verband moeten we ook denken aan de Wet maatschappelijke ondersteuning (wmo), die door de overheid is

ingevoerd en waarin de participatiesamenleving zo wordt gepropageerd. Welke plaats en taak heeft het diaconaat hierin? Ook tot ons komt de vraag om hierin als diaconie deel te nemen. En deze vraag komt niet alleen vanuit de burgerlijke gemeente, maar wordt ook wel binnen onze eigen kerkelijke gemeente(n) gesteld. Hoe gaan we hiermee om en hoe blijven we binnen de grenzen van het diaconaat?

Diaconaat of dienstbetoon

We moeten bedenken dat er een principieel verschil is tussen diaconaat en ander dienstbetoon aan de naaste buiten de kerk. Diaconaat is anders. Dit anders zijn is niet zo gemakkelijk aan iedereen uit te leggen. Uiterlijk kunnen de verschillen immers bijzonder klein lijken, omdat deze in beide gevallen gaan over de hulp van de ene mens aan de andere. Het grote verschil zit met name hierin dat het uitgangspunt van de hulp die geboden wordt in het diaconaat *principieel* anders is. Ten eerste: Bij het diaconaat dient de hulp aan de medemens voort te komen uit de rechte verhouding tot God. Dat is de liefde tot God en de daaruit voortvloeiende priestertelijke bewogenheid met de naaste. Het is naar de Schrift dat de liefde tot God nooit

Het is opvallend dat op plaatsen waar geen enkele ruimte is voor Gods Woord, mensen zich toch afvragen waarom christenen vaak belangeloos hulp bieden.

kan samengaan met een verwaarlozen van de noden van de medemens. Vervolgens vindt het diaconaat plaats in opdracht van de Heere door middel van de ambten in de kerk. Dit gebeurt dus niet in opdracht van de overheid of van de samenleving. Nee, het diaconaat gebeurt vanuit de kerk. Diaconale hulp gaat dan ook altijd gepaard met het Woord van de Afzender. De beker koud water wordt immers gegeven in de naam van een discipel! Dit houdt in dat we de hulp gepaard moeten laten gaan met het belijden van Zijn Naam. De gevende handen van Christus zijn ook sprekende handen! Zó maakt het diaconaat een principieel verschil met algemeen sociaal maatschappelijk werk dat door allerlei groepen, stichtingen en organisaties gedaan mag worden in de participatiesamenleving.

Barmhartige Samaritaan

Het komt weleens voor dat je de vraag krijgt of de barmhartige Samaritaan ook een Bijbeltje bij zich had toen hij de gewonde man hielp. Want die gelijkenis is ook bij 'de wereld' overbekend en wordt vaak te pas en te onpas bij elke hulpvraag aangehaald. Dan is het van belang dat we de héle Schrift laten spreken en de hulpverlening beschouwen vanuit het geheel van de Bijbel. Dit wil overigens niet zeggen dat het dia-

conaat zich afzijdig moet houden van de noden die zich in de samenleving voordoen en die heel direct op onze weg worden geplaatst. Integendeel! Maar het moet wel gebeuren met behoud van het principieel eigen karakter van het diaconaat! Overigens heeft iedereen als burger en zeker als christen de plicht en de taak om naar onze naasten om te zien, zoals de buren in onze straat en de inwoners van ons dorp. Laten we niet vergeten: Het kunnen soms heel kleine dingen zijn die voor ande-

ren grote betekenis kunnen hebben. Ook onze persoonlijke daden spreken! Het is opvallend dat op plaatsen waar geen enkele ruimte is voor Gods Woord, mensen zich toch afvragen waarom christenen vaak belangeloos hulp bieden. Juist door die belangeloosheid, die zo eigen is aan diaconale hulp, kan er een vragen naar Gods Woord ontstaan. En het spreekwoord is nog altijd waar: Leringen wekken, maar voorbeelden trekken. (wordt vervolgd)

RUBRIEK **AL DEZE WOORDEN** [42]

Het gebod van de tong

TIEN GEBODEN VOOR ONS

'Gij zult geen valse getuigenis spreken tegen uw naaste', zo sprak God al deze woorden. Het gaat over onze tong, ons taalgebruik.

Voor het eerst gebruikt de Heere de aanduiding 'uw naaste'. Terwijl het toch al sinds het vijfde wetswoord over de naaste gaat. Dat is ieder die naast ons een plaats van de Schepper gekregen heeft. Die met ons op reis is naar de eeuwige bestemming. Een medeschepel die net als wij kostbare genadetijd krijgt.

We hebben voor het intermenselijk verkeer van onze Schepper een mooi instrument gekregen, dat de dieren niet hebben. Onze stem, om te spreken en te communiceren. Een wonderlijke gave om ons te uiten, allereerst om God te eren, maar ook om onze naaste te dienen. Dus een gave met een tweeledig doel.

Waarom luidt het negende gebod niet eenvoudig: Gij zult niet liegen? Waarom zegt de Heere zo heel plechtig: 'Gij zult geen valse getuigenis spreken tegen uw naaste?' Het is alsof we voor de rechtbank gedaagd worden als getuige. Daar leggen we een plechtige verklaring af. Van onze

woorden hangt dan veel af. We kunnen met onze tong beschuldigingen tégen onze naaste uiten. Wanneer die echter vals zijn, kan dat enorme gevolgen voor de beschuldigde naaste hebben. Denk maar aan de valse beschuldigers in dienst van Izébel aan het adres van Naboth (1 Kon. 21:13). Dit valse getuigenis heeft hem de dood ingejaagd.

Wat woorden van de ene mens tegen de andere niet kunnen uitwerken! Woorden kunnen de ondergang van onze naaste betekenen. Alleen al door wat en hoe ik iets zég. Vals, onwaar of verkeerd spreken heeft grote gevolgen voor de naaste. Om deze ernst in te scherpen, worden we bij overtreding van het negende gebod voor de rechtbank gedaagd, of beter gezegd: door en voor de hémelse Rechter gedaagd.

Elke zondagmorgen aan het begin van de eredienst worden we eraan herinnerd: hoe waren onze woorden in de afgelopen week? Denk dan aan de uiterste consequentie van valse beschuldigingen voor de rechtbank. Want Gods oor hoort niet slechts 'valse woorden', maar ook 'ijdele woorden', ons taalgebruik zonder inhoud. Hij peilt ons stemgebruik dat niet beantwoordt aan Gods tweeledige doel. De Zaligmaker plaatst ook dit gebod in nieuwtestamenteel licht, wanneer Hij

zegt: 'Maar Ik zeg u, dat van elk ijdel woord hetwelk de mensen zullen gesproken hebben, zij van hetzelfde zullen rekenschap geven in de dag des oordeels' (Matth. 12:36). Om de ernst hiervan te onderstrepen voegt Hij hieraan toe: 'Want uit uw woorden zult gij gerechtvaardigd worden, en uit uw woorden zult gij veroordeeld worden' (vers 37). Daarom belijdt de kerk al eeuwen: 'Ja, de mensen zullen rekenschap geven van alle ijdele woorden, die zij gesproken zullen hebben, die de wereld niet dan voor kinderspel en tijdverdrijf acht' (NGB, art. 37).

Dat vindt de wereld, die van het voorlaatste gebod niet weet, overdreven: 'Dit moet toch kunnen, het is leuk en gezellig'. En jij, wat vind jij ervan? Denk er eens meer over na: 'Wat zég ik? Tegen God en mijn naaste? Hoe gebruik ik mijn stem, hoe is mijn taalgebruik? Waarvan getuigen mijn woorden?' Want jij kunt het met de wereld onschuldig 'kinderspel en tijdverdrijf' vinden, de Wetgever denkt daar totaal anders over. Hij komt erop terug! Begrijp je nu beter waarom de Heere het negende gebod zó onder woorden brengt? Je woorden zijn een getuigenis. Zij getuigen van wat er in je hart is. En de Rechter van hemel en aarde zal daar eenmaal het laatste woord over hebben. Zijn rechtvaardig oordeel vellen.

v. A.

Toga, zomertijd en nog meer

De volgende keer zal het in deze serie artikelen gaan over Hervormingsdag. Daarna volgen er enkele artikelen over de hoofdredacteurs die honderd jaar lang De Saambinder hebben 'aangevoerd', om het zo eens te zeggen. Die artikelen zullen door iemand anders geschreven worden.

A. Bel,
Vlaardingen

Koren maaien en dauw gaan niet samen.

In dit artikel gaat het over enkele dingen die wel de aandacht trokken bij het doornemen van de jaargangen, maar die onderwerpen boden dan niet genoeg stof voor een heel artikel. Want om nu bijvoorbeeld een artikel helemaal aan drukfouten te wijden, dat is toch ook zowat

Om met de drukfouten te beginnen, op 26 september 1929 zette ds. G.H. Kersten in scherpe bewoordingen uitgever en drukkers op hun nummer.

'Bij herhaling wees ik op de vele drukfouten die in tal van uitgaven voorkomen. Als noch de uitgever noch de drukker de Nederlandse taal kennen, waarom laat men dan niet voor een enkele gulden corrigeren? (...) Ik hoop dat de uitgever om nog iets anders dan alleen om winst denken en de drukkers hun werk verbeteren zullen.'

Maar ook De Saambinder was bepaald niet vrij van storende fouten, zeker niet in de beginjaren. Op 10 mei 1928 schreef ds. Kersten: 'In de hoop dat de lezer zelf de fouten die gedurig voorkomen goedwillig herstellen zal, heb ik niet de gewoonte hierop gedurig te wijzen. De correctie kan

ik door verre afstand van de drukkerij niet op mij nemen. Op een zinstorende fout in het vorig artikel wil ik echter wijzen. Op blz. 2 stond: 'het geloof redeneert'. Men gelieve te lezen: 'redeneert niet'.

Ds. G. van Reenen had al eerder geklaagd dat de correctie te wensen overliet. Hij liet Bart en Kees daarover op 11 juni 1925 mopperen.

'Kees: Er zijn er wel die klagen over de meer dan slordige correctie in De Saambinder. Daar staan zoveel geheel verdraaide woorden in en in het voorlaatste nummer hebben ze er maar een heel brok tussenuit gelaten.

Bart: Ja, Kees, 't is meer dan bar, me dunkt dat een krullenjongen het beter zou doen, die zou er tenminste erg in hebben als Bart tweemaal achter elkaar het woord voert en antwoord geeft op een vraag van Kees die niet eens genoemd wordt, zoals in nummer 13 van deze jaargang.'

Toga

In een vorig artikel kwam de toga ter sprake. Een toga, daar voelde men niet voor. Daarom was het merkwaardig dat de

gemeente Leiden, waar toen ds. L. Rijkssen predikant was, dit op de classis bracht. Merkwaardiger was nog dat het doorgestuurd werd naar de particuliere synode. Dr. C.S.L. Janse droeg de oplossing van het raadsel aan. Hij mailde: 'Meer dan een halve eeuw geleden werd mij verteld door een zoon van een Amsterdamse ouderling dat destijds de (belijdenis)catechisanten in Leiden hun predikant een toga wilden geven. Kennelijk heeft ds. Rijkssen dat toen niet meteen gekapt, maar het voorstel doorgestuurd naar classis en particuliere synode. Of hij zag er wel wat in (ds. Rijkssen was een man met een zeker zelfbewustzijn) maar wilde rugdekking, of hij vond het pijnlijk om het goedbedoelde voorstel van zijn catechisanten zelf af te wijzen, maar liet het stranden op de meerdere vergaderingen.'

De zomertijd was in 1925 afgeschaft. Gelukkig maar, vond ds. G.H. Kersten. 'Gods wet in de natuur laat zich niet straffeloos vertrapen. Hoe zou men het van de dauw nog natte koren een uur vroeger snijden? Hoe de vroege morgen voor de landbouwer en veehouder willekeurig nog een uur vervroegen? Onder die zomertijd ging men lijden. Vooral ook de kinderen, 's avonds konden zij de slaap niet vatten, 's morgens moesten zij met geweld wakker geschud worden'. Maar het grootste bezwaar was dat een uur langer licht een uur langer werelds genot kon betekenen (26 maart 1925).

Tenslotte enkele zinnen uit een lezenswaardig artikel van ds. G.M. de Leeuw over 'Catechisatie en geloof' (13 mei 2004). 'Zoals de meeste lezers wel weten, daar is vierderlei geloof: historisch geloof, tijdgeloof, wondergeloof, maar ook het zaligmakend geloof. Misschien weten de catechisanten van Barneveld nog dat we eens hebben gezegd van de eerste drie: onthoud maar de eerste letters van elk woord, dan krijg je een h, een t en een w. Maak daar nu van: Helaas Te Weinig. Dan begrijp je gelijk dat de eerste drie soorten van geloof tekortschieten voor de eeuwigheid. En dat een mens, wil het wel zijn, iets moet kennen van dat zaligmakend geloof.'

Mededelingenblad

Tenslotte: In De Saambinder van 2 mei 2019 ging het over het Mededelingenblad, zeg maar de oorlogs-Saambinder. Die is nu ook beschikbaar op Digibron, evenals de complete Saambinder.

(wordt vervolgd)

‘Hier spreekt God’

Jaarthema van de Jeugdbond

Het nieuwe jaarthema van de Jeugdbond is ‘Hier spreekt God’. Het is mooi als jongeren de gemeente als hun thuis ervaren, maar de kern is dat ze in de gemeente de stem van God horen. Dáár draait het om. We willen met dit jaarthema binnen het jeugdwerk en in de gemeenten graag aandacht vragen voor het grote wonder dat God juist in de gemeente spreekt.

Laurens Kroon en
Dirk-Jan Nijsink

W e leggen in het jeugdwerk vaak de verbinding tussen jongeren en de gemeente en andersom. Het thema van de afgelopen jeugdwerkdag was bijvoorbeeld ‘Een veilig nest’. Het ging om de gemeente als een plek waar jongeren zich thuis mogen en kunnen voelen. Dat is belangrijk, maar er is meer. Want de gemeente is niet zomaar een groep van mensen en de jongeren zijn niet zomaar jongeren. De gemeente is de plek waar Christus regeert en waar Zijn ambten zichtbaar worden. Christus heeft de volmacht ontvangen van Zijn Vader over alle dingen, maar waar openbaart Hij Zichzelf anders dan in de gemeente? Daar, onder de verkondiging, wandelt Christus in het gewaad van het Woord, zegt Calvijn.

Zijn heilige Naam

De gemeente heeft jongeren iets te zeggen, omdat de Heere jongeren iets te zeggen heeft. De Heere heeft hen alles te zeggen, zelfs als jongeren denken dat het hen niets (meer) te zeggen heeft. Onze jongeren zijn kinderen van Adam, maar ook kinderen van Abraham. Ze zijn ‘kinderen des toorns’, die in het rijk van God niet kunnen komen, tenzij zij wederom geboren worden. Ze zijn echter ook kinderen waar de Heere Zijn heilige Naam op heeft gelegd. Ze groeien op bij het Woord en bij de beloften; kortom op de plek waar God spreekt.

Dat is iets dat ons mag verwonderen. Wij vinden het vaak zo gewoon dat er op zondag kerkdiensten zijn en dat er een preek wordt gehouden. Maar het is niet gewoon. Het is zelfs een wonder! Het is toch niet vanzelfsprekend dat de heilige God spreekt tot zondaren? Het zou zelfs zonder Christus, Die het Woord is dat vleesgeworden is, totaal onmogelijk zijn.

In Christus toont God dat Zijn Woord ook daad is. Jezus sprak: ‘doden zullen horen de stem des Zoons Gods, en die ze gehoord hebben, zullen leven’ (Joh. 5:25). Van de gemeente geldt: Hier spreekt God. Hier worden dode zondaren door de stem van het Woord geroepen tot bekering. De Heilige Geest wil er Zijn verborgen werk van de wedergeboorte doen in harten van mensen. Het is niet om het even of je wel of niet lid bent van de gemeente en of je wel of niet met aandacht naar het Woord van de Heere luistert.

Met het thema ‘Hier spreekt God’, willen we als Jeugdbond het licht laten vallen op de Woordverkondiging als centrum van de gemeente.

Woordverkondiging

Daarom vragen we dit seizoen aandacht voor het jaarthema ‘Hier spreekt God’. Met dit thema willen we als Jeugdbond het licht laten vallen op de Woordverkondiging als centrum van de gemeente. ‘Hier spreekt God’. Dat moeten wij jongeren meegeven, vanuit ontzag en eerbied voor Gods heiligheid, maar ook vanuit verwondering over Gods grote ontferming en genade. De Heilige God wil wonen in de gemeente te midden van zondaren. Daar spreekt Hij vanwege Christus. Oudtestamentisch vinden we daarvan een beeld in de Ark van het verbond. De Heere sprak daar tot Mozes: ‘aldaar zal Ik bij u komen, en Ik zal met u spreken van boven het verzoendeksel af’ (Ex. 25:22). We zien er biddend naar uit dat jongeren ook voorbeelden ontmoeten in de gemeente die het hen kunnen vertellen: ‘Hier spreekt God! Ik heb het zelf ondervonden’. Jongeren hebben echte christenen nodig, die vanuit hun verlorenheid weten van een gezicht op de hemel en met Jakob kunnen zeggen: ‘God is mij verschenen en heeft tot mij gesproken’. Want Jakobs God wil ook de God zijn van Jakobs kinderen.

Jaarthema

Het doel van het jaarthema is om in het jeugdwerk en in de gemeente de bezinning rondom een centraal thema richting te geven. Op onze website bieden we meer informatie over het jaarthema. We maken een themapakket voor het jeugdwerk, bieden bezinning door verschillende artikelen en verdieping door Bijbelstudies. Ook stellen we een aantal leespreken in het kader van het jaarthema beschikbaar.

Meer informatie: www.jbgg.nl/jaarthema

De roeping als man

In de eerste aflevering over Bijbels vaderschap zijn vier vragen gesteld. In dit artikel worden de eerste twee vragen beantwoord: wie ben ik in Bijbels licht en wat is mijn roeping als man volgens de Bijbel?

Werkgroep Gezin

Calvin begint zijn "Institutie" met de kennis van God, de Schepper. Elk mens heeft ingeschapen Godskennis. Dat blijkt uit zijn gedrag. In de eerste hoofdstukken werkt Calvin bij de lezer aan op de vraag: kent u de ene, waarachtige God? In de wereldgeschiedenis hebben allerlei filosofen geprobeerd God en Zijn werk naar de rand van ons bestaan te schuiven. Anderen hebben beweerd dat Hij zelfs niet bestaat. Hoe sterker men dat benadrukte, hoe meer dat liet zien dat men worstelde met het Godsbestaan. Toch is dat voor mannen van nu nog steeds de allerbelangrijkste vraag: kent u de enige, waarachtige God?

Calvin stelt de lezer ook de volgende vraag: God bestaat, dat is onmiskenbaar, maar dient u die God zoals Hij dat van u vraagt? Wij hebben vaak zoveel gedachten over Wie Hij is, maar dat is niet hetzelfde als Hem werkelijk dienen zoals Hij gediend wil worden. Als we nadenken over de man in Bijbels licht zijn dit de eerste vragen die we elkaar moeten stellen. Wie zijn wij voor de Heere? Zijn we ten diepste geen eerrovers van Hem? We kunnen een lijstje maken met taken en verantwoordelijkhe-

den voor mannen, maar *dit* zijn de kernvragen waar het om draait.

Motieven

In het dagboek "Avondgedachten" schrijft Octavius Winslow (25 februari) dat de kern van het nieuwe leven daar gelegd wordt waar het leven van de mens wordt vernieuwd door Hem, Die het leven is. Hij schrijft in dit verband over hulpmiddelen, die een mens onder Gods onmisbare zegen tot zijn eeuwig welzijn kunnen dienen: 'het ijverige lezen van het Woord, veelvuldige meditatie van de waarheden van het Woord, eenzame uren, persoonlijke omgang met God, zelfonderzoek, zelfbeoordeling, en eerlijke, zeer nauwkeurige belijdenis van zonde.'

Mannen kunnen zich soms te groot voelen om eerlijk toe te geven wat hun diepste motieven zijn voor hun gedrag. Winslow laat zien dat de genoemde hulpmiddelen mensen eerlijk kunnen confronteren met wie ze zijn. Dat betekent voor mannen: de tijd nemen voor zelfonderzoek, om te smeken om het licht van Boven, om hemels onderwijs. 'Onderzoekt uzelfen of gij in het geloof zijt, beproeft uzelfen' (2 Kor. 13:5).

Waar ligt de eerste roeping van een man die Bijbels wil leven? De Catechismus wijst ons in Zondag 12 de richting: 'Maar waarom wordt gij een Christen genaamd? Omdat ik door het geloof een lidmaat van Christus en alzo Zijner zalving deelachtig ben, opdat ik Zijn naam belijde, en mijzelf tot een levend dankoffer Hem offere, en met een vrije en goede consciëntie in dit leven tegen de zonde en den duivel strijde, en hiernamaals in eeuwigheid met Hem over alle schepselen regere.' Hier komen de drie ambten van Christus uit de Schrift met zoveel woorden terug in het leven van de ware christen.

Koning

Dit betekent heel wat voor mannen en vaders. Ben ik als een koning die heerst en mijn eigen aardse verlangens realiseer, of geef ik leiding aan mijn vrouw en gezin, bescherm ik hen, omdat ik daartoe door God geroepen ben? Een koning heeft zijn eigen gedachten en verlangens in toom te houden en zijn volk te dienen. Dat geldt ook de roeping van de man in Bijbels licht.

Profeet

Wat kunnen mannen lang op hun eigen kracht en inzichten leunen; je moet toch ook nuchter zijn? Een profeet leeft echter dicht bij en gehoorzaamt aan het Woord. Wat is een man krachteloos, als hij zich niet laat leiden. Wat is het van zijn kant onmogelijk om naar dit Woord te leven, als de Heere niet Zelf door dit Woord en Zijn Geest beslag legt op zijn hart. Wat gaat er van een man uit, als zijn leven de inhoud van dit Woord niet uitademt?

Priester

Dit ambtelijke onderdeel van een Bijbelse man krijgt misschien wel de minste aandacht. De Bijbel vraagt van hem priesterlijke bewogenheid: zelfopofferende liefde en voorbede voor zijn vrouw, zijn kinderen, zijn collega's op het werk en de leden van zijn kerkelijke gemeente. Dan staan niet de eigen hobby's en bezigheden voorop, maar het belang van de ander.

De ontwikkelingen in de huidige wereld maken van de roeping van de man een kariatuur. Wat hebben we levende voorbeelden van mannen nodig, die hun roeping als profeet, priester en koning uit zichzelf nooit waar kunnen maken, maar door vrije genade en in afhankelijkheid van de Heere leren voorleven.

(wordt vervolgd)

Secretariaat: akarens@kliksafe.nl

Waarheid en eenheid

Als een rechtgeaard kind en een getrouwe knecht van God heeft ds. Kersten zich ingezet voor de eenheid van de kerk. Hij zag zich echter ook genoodzaakt de gemeenten te beschermen tegen invloeden die naar zijn overtuiging direct of indirect tegen Gods Woord en de gereformeerde leer ingaan. Daardoor werden de Gereformeerde Gemeenten uiteindelijk wat meer naar binnen gekeerd.

A. Bolier,
Elspeet

In de jaren twintig en dertig van de twintigste eeuw beleven de Gereformeerde Gemeenten en de Christelijke Gereformeerde Kerken een bloeitijd. Er zijn veel overeenkomsten tussen beide kerkverbanden, en er is sprake van veel oprecht geestelijk leven. Na aanvankelijk hoopvolle toenaderingspogingen, komen na verloop van jaren ook zaken openbaar die samengaan in de weg staan. De officiële contacten bloeden uiteindelijk dood.

Verbondsleer

Een van de oorzaken is de wijze waarop sommige christelijk gereformeerden over de drieverbondenleer spreken. Ds. Kersten is innig bevriend met enkele ambtsbroeders die de drieverbondenleer voorstaan, zoals ds. Den Hengst en ds. Minderman. Dat weerhoudt hem er echter niet van om later op scherpe wijze tegen misverstand en misbruik hiervan te ageren. Niet zozeer het onderscheiden van drie verbonden als wel het stellen van een *wezenlijk* onderscheid tussen het genadeverbond en verlossingsverbond acht hij on-gereformeerd. Hij vreest dat de vastheid van het eeuwige genadeverbond wordt aangetast, zodat er slechts 'een uitwendig verbond met alle gedoopten' overblijft. Gods beloften komen de uitverkorenen wezenlijk toe en zijn

niet 'verbreekbaar', zo beklemtoont hij. De theologische bezinning hierop resulteert uiteindelijk in de leeruitspraken van 1931. De onderlinge eenheid en rust wordt door deze leeruitspraken versterkt, maar de gerichtheid op andere kerkverbanden in Nederland verdwijnt mede hierdoor naar de achtergrond.

Prediking

Op de achtergrond speelt mee dat de leer van de algemene verzoening voor ds. Kersten de grootste bedreiging voor de zuiverheid van de leer is. Alles wat daarvoor reikt, moet met wortel en tak worden uitgeroeid. De uitwendige roeping is een grote zaak, maar de inwendige roeping is onmisbaar, wil het gepredikte Woord vrucht dragen. Hij verafschuwt een prediking waarin slechts de eigen geloofskeuze van de mens beklemtoond wordt. 'Jezus Christus en Dien gekruisigd', dat moet de kern van de prediking zijn. Maar ook het eeuwige welbehagen, de doodstaat van de mens en Gods eenzijdig genadewerk moeten worden verklaard.

Dat de verkiezing de prediking van het Evangelie zou beperken, wordt door ds. Kersten met klem tegengesproken: 'Het Woord moet aan allen, zonder onderscheid gepredikt worden. Aan bekeerden en onbe-

keerden moet het Evangelie worden aangeboden. Sommigen staan dit tegen, als zou het aanbod van genade te ruim gesteld worden. Maar de Heere Jezus heeft het bevolen.' 'Zou voor iemand de genadeur gesloten zijn? Voor niemand. God biedt in Christus de zaligheid aan gans verlorenen aan, wie zij ook zijn.'

Het grote voorrecht en de grote verantwoordelijkheid van de hoorders van het Evangelie moeten op een evenwichtige wijze naar voren worden gebracht. Niet iedereen in het kerkverband lijkt daar voldoende oog voor te hebben. Zo wordt de predikanten D.C. en Joh. Overduin verweten dat zij te veel Gods eeuwige raad en te weinig de verantwoordelijkheid van de mens prediken. Er vinden gesprekken plaats, maar tot veler verdriet verlaten beide predikanten - onder andere vanwege dit verschil in visie - in 1930 het kerkverband.

Verbinding

In 1935 en 1936 probeert ds. Kersten een kerkelijke band met de Schotse Free Presbyterian Church tot stand te brengen. Deze poging strandt uiteindelijk, omdat de Schotse kerk aan een aantal tradities vast wil houden die binnen de Gereformeerde Gemeenten niet worden gepraktiseerd. Ds. Kersten is teleurgesteld: middelmatige zaken mogen het zoeken naar eenheid niet blokkeren. Op de achtergrond heeft bij de Schotten mogelijk meegespeeld dat er twijfels waren over de verbondsleer en de prediking, hoewel dat destijds niet is uitgesproken. Dit alles staat een blijvende vriendschapsband met enkele Schotse broeders niet in de weg. Ondanks zijn soms scherpe uitspraken is ds. Kersten nooit het vermogen verloren om een ander in middelmatige zaken vrij te laten. In 1936 en 1939 bezoekt ds. Kersten ook de Amerikaanse gemeenten, die een behoorlijk geïsoleerd bestaan kennen. De nood is groot en echte leiding ontbreekt. Nu worden zijn inspanningen wel in ruime mate beloond, zodat er een solide wederzijdse band tussen de gemeenten ontstaat, die tot op de dag van vandaag is gebleven.

(slot)

Boekennieuws

"Verbonden; De betekenis van Gods verbond in de Bijbel en het persoonlijk leven", dr. M. Klaassen; uitg. De Banier; 192 blz., € 14,95.

Verbonden; De betekenis van Gods verbond in de Bijbel en het persoonlijk leven

Dr. M. Klaassen heeft een goed leesbare studie geschreven over het verbond. Het boek is voortgekomen uit een prekenreeks die hij gehouden heeft voor de Hervormde gemeente van Arnhem. Verschillende verbondssluitingen komen langs, zoals die met Adam, Noach, Abraham, David en het nieuwe verbond. De auteur laat zien hoe deze verbondssluitingen vervuld zijn in Christus. Het boek roept helaas wel vragen op. Deze gaan vooral over de plaats van de verkiezing in het verbond. Dr. Klaassen bespreekt de verkiezing in hoofdstuk 2 bij de verbondssluiting van eeuwigheid, maar bij de verbondssluitingen in de tijd komt de verkiezing nauwelijks ter sprake (hoofdstuk 3-10). Ook blijft de verkiezing opvallend achterwege bij een van de motto's van zijn boek (pag. 1). Het is een gedeeltelijk citaat uit de Westminster Confessie. 'In het genadeverbond biedt God de zaligheid aan, aan zondaren'. Dit citaat suggereert dat het verbond opgaat in het aanbod van genade. De Confessie vervolgt evenwel: 'En Hij belooft Zijn Heilige Geest te geven aan allen die tot het leven verordineerd zijn'.

De achterliggende reden zal zijn dat dr. Klaassen het genadeverbond allereerst gesloten ziet met Abraham en zijn zaad en de gedoopte gemeente. Hen gelden de beloften. Tegen deze verbondssopvatting heeft ds. G.H. Kersten in zijn tijd ernstig gewaarschuwd: 'Zij wiegt de zielen in slaap'. Gelukkig schrijft dr. Klaassen ook over de 'toepassing' door de Heilige Geest, maar hij gebruikt

daarbij onvoorzichtige uitdrukkingen: 'De Geest kan pas werken als we verlangen naar verandering'. 'Bij de Heere ligt alles klaar. Maar hij moet het wel komen halen' (pag. 137).

Het verbond dreigt, volgens dr. Klaassen, vandaag de dag in de vergetelheid te raken. Hij wijt dit onder meer aan de invloed van de evangelischen met hun nadruk op geloofskeus.

Maar heeft deze brede verbondsbeschouwing, invloedrijk sinds de vorige eeuw, de looper niet uitgelegd voor de menselijke keus? De klassieke verbondsleer kent weliswaar een ernstige nodiging tot de zaligheid aan alle hoorders, maar belijdt tegelijkertijd dat er niemand is die God zoekt. Het genadeverbond is vast in Gods verkiezend welbehagen. 'En het verbond Mijns vredes zal niet wankelen, zegt de HEERE, uw Ontfermer' (Jes. 54:10).

ds. G. Clements, Gouda

J.C. RYLE
Uitleg van
het Evangelie
van Markus

"Uitleg van het Evangelie van Markus", J.C. Ryle; uitg. Brevier, Kampen, 307 blz.; € 29,99.

Uitleg van het Evangelie van Markus

De vertaler, ouderling K.W. van Luik uit 's-Gravenpolder, heeft er goed aan gedaan om de verklaring van het Markus-evangelie van J.C. Ryle in hedendaags Nederlands over te zetten. Ryle's uitleg op Matthéüs en Johannes is reeds vele jaren in het Nederlands beschikbaar, maar het commentaar op Markus ontbrak nog. Een exemplaar in het Engels staat al vele jaren in mijn boekenkast. Wanneer ik een tekst uit het Markus-evangelie behandel, neem ik graag kennis van deze uitleg van Ryle.

Ryle was overtuigd van de noodzaak dat de leden van de gemeente de Schriften onderzoeken. Hij schreef deze uitleg met het doel de gemeente te dienen, opdat de Schriften des te beter zouden worden verstaan. Zijn eenvoudige en directe uitleg brengt het Bijbelwoord dichtbij.

Mooi is dat Ryle deze uitleg vooral bedoelde als hulpmiddel bij de huisgodsdienst. Het is te wensen dat in onze gezinnen een boek als dit naast de Bijbel opengaat. In zijn tijd uitte Ryle al de klacht dat gezinnen de stukjes te lang vonden. Hij plaatst de terechte opmerking, dat helaas in veel gezinnen de momenten waarop de Bijbel opengaat kort en gehaast zijn.

De manier waarop Ryle uitleg geeft, richt zich ook op het hart. Zinnen beginnen niet alleen met woorden als: 'In deze verzen wordt geleerd', maar ook met: 'Hierin ligt een sterke vertroosting voor alle ware christenen'. De uitleg wil niet alleen verduidelijken wat er staat in de tekst, maar ook wat de toepassing is voor de praktijk. De kenmerken van de genade komen dus in de uitleg ook aan de orde. Waarschuwend woorden ontbreken niet. Omdat de uitleg dicht bij het Woord blijft, is de uitleg blijvend actueel.

Het is een keurig verzorgd boek. Het Bijbelgedeelte staat steeds in een kader waarna de uitleg volgt. Ook de voetnoten zijn keurig in de vertaling meegenomen. Kortom, een aanrader!

ds. W. Harinck, Utrecht

Kerknieuws

BEROEPINGSWERK

Aangenomen

Naar Nieuw-Beijerland,
ds. H.A. van Zetten te Benthuizen.

Beroepen

Te Hoofddorp,
ds. J.J. Tanis te Boskoop;
Te Katwijk aan Zee,
ds. C.A. van Dieren te Rijssen-Noord;
Te Randburg (Z-A),
ds. A. Schot te Nunspeet.

Bedankt

Voor Capelle a/d IJssel-West,
ds. G. Clements te Gouda;
Voor Leerdam,
ds. A. Schot te Nunspeet;
Voor Oostkapelle,
ds. R.A.M. Visser te Apeldoorn;
Voor Stolwijk,
ds. F. Mulder te Rhenen.

BEVESTIGING EN INTREDE DS. ZONDAG TE DORDRECHT

De bevestigingsdienst (2 oktober) werd geleid door de consulent, ds. A.T. Huijser. Hij koos als tekst 1 Timótheüs 4:16. Het thema was: 'Paulus' raad aan een gezonden dienaar'. Deze raad spreekt van tweeërlei plicht en belooft tweeërlei zegen.

Paulus schreef een pastorale brief aan Timótheüs waarin hij hem, als opziener van de gemeente van Éfeze, aanwijzingen gaf voor de ambtelijke arbeid. 'Een goed dienaar van Jezus Christus', dat is een verwaardiging en een verantwoordelijkheid. 'Hebt acht op uzelf'. Het gevaar voor een dienaar kan zijn dat hij zijn eigen ziel vergeet. Dan wordt de bediening ontkracht. Dan is er de bedreiging dat de stille afzondering teloor gaat. En dat heeft een schadelijke uitwerking voor de ziel en voor de gemeente. Een dienaar moet het zaligmakende werk van een drie-enig God bij bevinding kennen. Een dienaar moet ook tot zichzelf preken. 'Hebt acht op de leer'. Hij moet een arbeider zijn die niet beschaamd maakt en het Woord der waarheid recht snijdt. Dat zijn de gezonde woorden waarover Paulus spreekt. Het eenzijdige werk van God en de volheid van Christus' werk dienen gepredikt te worden. In de prediking vallen eeuwigheidsbeslissingen. Calvijn zegt: 'De zaligheid van de kudde is de kroon van de herder'. Maar wee de dienaar om wiens wil

zielen verloren gaan. Christus mag gepredikt worden voor goddelozen; voor Hem is geen zondaar te groot. Ds. Huijser wenste de predikant toe 'als een trouw gezant medicijn te mogen zijn'. Na het lezen van het formulier en het beantwoorden van de vragen was de bevestiging een feit.

Ds. Zondag deed intrede met een preek naar aanleiding van Ezechiël 34:11. Onder het thema 'De belofte van de goede Herder', werd gesproken over: de enige Herder, de zoekende Herder en de zorgende Herder. Het geeft ontspanning dat er een Opperherder is en dat het niet gaat om de onderherder. Waar de herders onder Israël niet het goede voor de kudde zochten, zegt de Heere: 'dan zal Ik het Zelf doen'. Hij zal zelf een Herder verwekken (vers 23), wat ziet op Zijn eigen Zoon. Hij is de Gezondene van eeuwigheid, Die kan zeggen: 'Ik ben de goede Herder'. Alle onderherders zijn ondergeschikt aan Hem.

Wat maakt deze Herder zo bijzonder? Dat Hij Zijn leven heeft gegeven voor Zijn schapen, ja zelfs voor vijanden. Zij zoeken Hem niet, maar Hij zoekt hen, zodat mensen komen tot de belijdenis: 'Tot Wie zullen wij anders heengaan?' Dan is er blijdschap in de hemel onder de engelen. Zij gaan de stem van de Meester kennen. Dat is het wonderde werk van de Heilige Geest. Hij zorgt ook voor hen, door middel van de weide van Gods Woord, waar Hij voedsel wil geven. Hij verwekt in hen honger en dorst en leidt aan stille wateren. De Goddelijke beloften worden dierbaar voedsel voor hen. Hij beschermt ze tegen roofdieren en verkeerd voedsel. Van deze Herder is alles te verwachten.

Na enkele dankwoorden, werd ds. Zondag toegesproken door wethouder H. van der Linden namens de gemeente Dordrecht, ds. H.J. Agteresch namens de classis Dordrecht en de PS Zuid-West, ds. A. van der Zwan namens de plaatselijke kerken en ouderling Lambregts namens kerkenraad en gemeente. Hij liet ds. Zondag toezingen Psalm 119:9.

A. Jobse, tweede scriba

VERSLAG VERGADERING CLASSIS DORDRECHT 3 SEPTEMBER 2019

Ds. W.J. Karels, predikant van de roepende kerk Hardinxveld-Giessendam, opent de vergadering. Onder meer wordt gememoreerd dat C.W. van den Assem op 6 februari herdacht dat hij 40 jaar diaken te Brakel mocht zijn en dat T. Crum op 8 mei mocht herdenken

de gemeente Gorinchem 25 jaar als diaken te hebben gediend.

Het moderamen wordt als volgt samengesteld: ds. L. Blok, preses; ds. C. Hogchem en ouderling G.T.J. van Barneveld, assessoren; ouderling A. van Hartingsveldt, quaestor en ouderling J.A. de Ron, scriba.

Met het goedkeuren van de verslagen van de classis-contracta vergaderingen zijn ook de consulentschappen vastgesteld, alsmede toestemming gegeven dat ds. Zondag hulpconsulent van Bodegraven blijft. A.E. Brijder zal met toestemming van de Theologische School nog enige tijd de aangepaste catechisatie blijven geven in Werkendam.

De classiscommissie heeft een positief gesprek met de redactie van het Reformatorisch Dagblad gehad. Er was begrip voor onze zorgen. Van beide zijden werd iets gevoeld van het spanningsveld waarin geopeerd moet worden. Helaas glipt er weleens iets door wat niet gewenst is.

Naar aanleiding van een vraag van een van de gemeenten gaan de quaestor en de scriba onderzoeken of het mogelijk is de CGO-opvoedcursus in classicaal verband te organiseren.

De classis geeft aan dat het voor predikanten en kerkenraden een dringend advies blijft: houd u aan de afgesproken tijd om te starten met het invullen van de preekbeurten.

Een gemeente, die te klein is voor eigen jeugdwerk, zal in overleg met de Jeugdbond bezien of haar jeugdwerk samen met een buurgemeente ingevuld kan worden. Evangelist H.J. van den Boogaart doet in deze vergadering voor de 20ste keer verslag van zijn werk. 'De afstand tussen de mensen en het Woord wordt steeds groter. We proberen de Bijbel een plek in hun leven te geven. Dat is de inhoud van de evangelisatieopdracht. Als het Woord geen relevantie meer heeft, is het moeilijk de weg naar het hart te vinden. Zondags mag de boodschap van wet en Evangelie klinken, maar we merken dat dit ver van velen afstaat. Er is een hartelijk uitzien naar wat Psalm 67 zingt: 'De volken zullen U, o God, loven; de volken altemaal zullen U loven'.

Bij het verslag 2018/2019 en het beleidsplan wordt aangegeven dat er grote waardering is voor het vele werk dat in Tilburg en Breda gedaan wordt. Omdat in Tilburg en Breda nog geen nieuwe coördinator benoemd

kon worden, krijgt het CEC-D de opdracht om plannen voor een veldwerker of andere definitieve invulling van het coördinator-schap te bezien en voor te stellen. Bij het stichtingsbestuur Breda is J.W. Hoekman statutair aftredend. Hij wordt door de classis herbenoemd. Als roepende kerk voor de volgende verga-

dering wordt Leerdam aangewezen. Deze classis wordt bijeengeroepen op maandag 6 januari 2020 te Werkendam. Ouderling Van Barneveld van de roepende kerk Hardinxveld-Giessendam sluit de vergadering.
J.A. de Ron, scriba

WIJZIGINGEN KERKELIJK JAARBOEK

Blz. 29 en 282:

Het nieuwe mailadres van ds. H. Brons is: h@brons.nl

Blz. 235:

Het telefoonnummer van het kerkgebouw van de gemeente Oostvoorne is nu: 0629-288474.

Berichten

ZANGAVONDEN

Goes - Grote of Maria Magdalenakerk, vr. 1 nov., 19.30 uur, jubileumavond mannenkoor Elim, Cees van der Hart, orgel, leiding: oud. Van Luik; cd-presentatie.

Emmeloord - Moriakerk, zat. 26 okt., 19.30 uur, kinderkoor de Jonge Lofstem, Martin Mans, orgel; collecte voor het werk van Paul en Anette Hollander in Zambia.

Kapelle - Petrakerk, do. 31 okt., 19.00 uur, reformatieavond m.m.v. Jong Petrakoor en gem. koor Crescendo, leiding ds. C. Harinck.

Rijssen - Kerk Geref. Gemeente Rijssen-West, vr. 1 nov., 19.30 uur, hervormingszangavond m.m.v. mannenkoor Salvatori en gem. koor Cantica, Gerard Harbers, orgel; collecte voor Siloah.

Werkendam - Bethelkerk, zat. 2 nov., 19.00 uur, hervormingszangavond, Cor Paans en Martin Lobbezoo, orgel, sprekers: stud. A.E. Brijder en oud. H.M. Lobbezoo; collecte t.b.v. orgel.

Zaltbommel - Maartenskerk, zat. 26 okt., 19.30 uur, samenzang met bovenstem, André Nieuwkoop, orgel, leiding ds. H.J. Agteresch; collecte t.b.v. Helpende Handen.

VERKOPINGEN

Aalst - Zalencentrum 't Gement, Donkerstraat, zat. 2 nov., 10.00-14.30 uur, verkoping door vrouwenvereniging Dorkas; opbrengst voor zending, evangelisatie en vakantieweken voor mensen met een beperking.

Middelburg - Kerk Geref. Gemeente, Willem

Teellinckstraat, woe. 30 oktober, 14.00-16.30 uur, verkoping door vrouwenvereniging Persis; opbrengst voor verschillende doeleinden.

WANDELING DOOR AMSTERDAM

Op zaterdag 9 november is er een wandeling door Amsterdam o.l.v. C. Hotting. Kosten € 10,- per deelnemer; kinderen onder 12 jaar € 5,-; opbrengst onder meer t.b.v. evangelisatiepost Bij Simon de Looier; lunchpakket meenemen; start om 10.00 uur bij Centraal Station, eindbestemming 12.30 uur bij Simon de Looier; info: tel. 0228-317447 of 06-10-790406, cjhotting@kliksafe.nl

Zoek Uw knecht, want Uw geboden heb ik niet vergeten.

Psalm 119:176

David was een man, die hersteld was in de gemeenschap Gods. Hij was in die gemeenschap teruggebracht. Hij mocht weten op grond van de gerechtigheid en het bloed van de grote Knecht des Vaders dat hij Gods knecht was geworden. Wat een weldaad, wanneer dat in ons leven plaats mag hebben. Onthoudt het, dat de wetenschap en de kennis van wat God gewrocht heeft in de weg van recht en gerechtigheid, een grote genade is. Maar het is nog niet de allergrootste genade.

Ik kan kennis in mijn leven hebben dat God naar me omgezien heeft, en kennis dat er een Christus ontdekt is in mijn hart. Dat ik vele oefeningen heb ik mijn ziel ten opzichte van die geopenbaarde Christus. Het is een weldaad om te weten waar mijn schuld gebleven is en dat die schuld der zonde nooit meer terugkomt in mijn leven. Het kan ook nog, dat we de genade hebben gekregen van de Geest der aanneming tot kinderen, door Welke wij roepen: 'Abba, Vader'. Maar tot in de hoogste stand van het zielenleven en van

EEN STEM UIT HET VERLEDEN

het genadeleven blijft het hier vanbinnen: 'En gij weet niet, dat gij zijt ellendig en jammerlijk en arm en blind en naakt'. Want de Heere heeft Zich doen overhouden een ellendig en arm volk, dat op de Naam des Heeren zal hopen. De noodzakelijkheid van een grondslag in ons leven is er, maar de grootste genade is de dadelijke gemeenschap met God in mijn hart. De vrouw van Wilhelmus à Brakel, Sara Nevius, was een vrouw die wist waar haar schuld gebleven was. Maar dan zei ze tegen de Heere: 'Heere, zeg het nog eens, niet dat ik aan U twijfel, maar zeg het nog eens, want ik ben zo blij als ik Uw stem nog eens mag horen.'

ds. W.C. Lamain

Kerkdiensten

ZONDAG 27 OKTOBER 2019

Aagtekerke 9.30 en 18.30 uur ds. A.P. Baaijens; Aalst 9.00 en 14.30 uur ds. H.J. Agteresch; Amersfoort 9.30 en 16.30 uur ds. W. Visscher; Amsterdam 19.00 uur ds. M. Joosse; Apeldoorn 10.00 en 16.00 uur ds. R.A.M. Visser; Arnhem 16.00 uur ds. R. Kattenberg; Barendrecht 10.00 en 16.30 uur ds. F. Mulder; Barneveld-Centrum 9.30 en 19.00 uur ds. E.J. Boudewijn; Beekbergen 10.00 en 19.00 uur ds. A. Schreuder; Benthuizen 9.30 en 18.00 uur ds. H.A. van Zetten; Berkenwoude 10.00 uur ds. J. Driessen en 15.00 uur ds. H.A. van Zetten; Bodegraven 10.00 uur ds. C.G. Vreugdenhil; Borssele 9.30 (H.A.) en 14.00 en 18.00 uur ds. D. de Wit; Boskoop 9.30 en 16.30 uur ds. J.J. Tanis; Brakel 10.00 en 18.00 uur ds. M.T. Al-Chalabi; Capelle a/d IJssel-Middelwatering 16.30 uur ds. W. Silfhout; Capelle a/d IJssel-West 10.00 uur ds. W. Silfhout en 17.00 uur (leesdienst) ds. J. Schipper; De Valk-Wekerom 9.30 en 19.00 uur ds. B.J. van Boven; Den Haag-Scheveningen 18.30 uur ds. G. Clements; Den Helder 18.30 uur ds. G.J.N. Moens; Deventer 17.00 uur stud. P.C. Vlot; Doetinchem 9.30 en 15.00 uur ds. A.A. Brugge; Dordrecht 10.00 en 17.00 uur ds. W.A. Zondag; Drachten 9.30 en 19.00 uur ds. A. Schot; Ede 9.30 en 16.00 uur ds. M. Joosse; Eindhoven 15.00 uur ds. A.T. Huijser; Emmeloord 16.00 uur ds. D.W. Tuinier; Enkhuizen 16.00 uur ds. G. Heijkamp; Enschede 10.00 uur ds. C.A. van Dieren en 18.00 uur ds. A.A. Brugge; Enter 19.00 uur ds. R.A.M. Visser; Genemuiden 9.30 en 15.30 uur ds. K. Boeder; Goes 9.30 (H.A.) en 18.30 uur ds. G.P. van Nieuw Amerongen; Goudswaard 16.00 uur ds. C. Sonneveld; 's-Gravenpolder 9.30 en 18.00 uur (H.D.) ds. M. Karens; 's-Gravenzande 19.00 uur ds. M.H. Schot; Groningen 16.00 uur ds. A. Schot; Haamstede 15.00 uur ds. J.M.D. de Heer; Hendrik-Ido-Ambacht 10.00 en 16.30 uur ds. M.H. Schot; Hilversum 19.00 uur ds. W. Visscher; Hoofddorp 9.30 en 16.00 uur ds. A. Vermeij; Hoogeveen 19.00 uur ds. D.W. Tuinier; Houten 19.00 uur ds. W. Harinck; Kampen 9.30 uur ds. D.W. Tuinier en 15.30 uur stud. L. van der Kuijl; Kamperland 18.30 uur ds. J.B. Zippro; Katwijk aan Zee 10.00 en 16.00 uur ds. H. van der Heiden; Klaaswaal 9.30 en 18.00 uur ds. G.J. van Aalst; Kootwijkerbroek 10.00 en 19.00 uur ds. G. Beens; Kortgene 16.30 uur ds. C.J. Meeuse; Krabbendijke 14.00 uur ds. C.J. Meeuse; Krimpen a/d IJssel 9.30 en 16.30 uur ds. C. van Ruitenburg; Kruiningen 9.30 en 14.00 en 18.00 uur ds. G. van Manen; Leerdam 15.00 uur ds. M.T. Al-Chalabi; Leiderdorp 18.30 uur ds. H. van der Heiden; Meeuwen 15.00 uur

ds. P. Mulder; Meliskerke 9.30 (H.A.) en 14.30 uur ds. S. Maljaars; Melissant 15.30 uur ds. G. Pater; Middelburg-Centrum 9.30 en 18.30 uur ds. J.M.D. de Heer; Middelburg-Zuid 9.30 uur ds. C.J. Meeuse en 15.30 uur ds. A.J. de Waard; Middelharnis 9.30 uur ds. H. Brons; Mijdrecht 19.00 uur ds. J.J. van Eckevelde; Moerkapelle 9.30 en 18.30 uur ds. J.W. Verweij; Naaldwijk 19.00 uur ds. F. Mulder; Nieuw-Beijerland 9.30 (H.A.) en 18.00 uur ds. C. Sonneveld; Nieuwdorp 9.30 en 18.30 uur ds. A.J. de Waard; Nieuwerter Aa 19.00 uur ds. B. Labee; Nieuwerkerk 9.30 uur ds. C. Harinck en 15.30 uur ds. H. Brons; Nieuwe-Tonge 18.00 uur ds. C. Harinck; Nijkerk 9.30 en 18.30 uur ds. J.B. Huysman; Ooltgensplaat 18.00 uur ds. H. Brons; Oostburg 15.00 uur ds. A.P. Baaijens; Oostkapelle 16.00 uur (H.D.) ds. C.G. Vreugdenhil; Oostvoorne 19.00 uur ds. W. Silfhout; Oud-Beijerland 9.30 en 18.00 uur ds. J. van Rijswijk; Ouddorp 9.30 en 18.30 uur ds. G. Pater; Oudemirdum 9.30 en 14.30 uur ds. A.B. van der Heiden; Poederoijen 9.30 uur ds. W.J. Karels en 18.30 uur ds. H.J. Agteresch; Poortugaal 9.30 en 16.00 uur stud. P.J. de Raaf; Puttershoek 14.30 uur ds. G.J. Baan; Ridderkerk 9.30 en 17.00 uur ds. G.W.S. Mulder; Ridderkerk-Slikkerveer 14.30 uur ds. W.A. Zondag; Rijssen-Noord 14.30 uur ds. S.W. Janse; Rijssen-West 9.30 en 18.30 uur ds. B. van der Heiden; Rijssen-Zuid 9.30 en 18.30 uur ds. S.W. Janse; Rotterdam-Alexanderpolder 16.30 uur ds. J. Driessen; Rotterdam-Centrum 10.00 (H.A.) en 16.30 uur ds. A. Verschuure; Rotterdam-IJsselmonde 9.30 en 16.30 uur ds. G. Hoogerland; Rotterdam-Zuidwijk 10.00 en 16.30 uur ds. G.J. Baan; Scherpenisse 9.30 (H.A.) en 14.00 en 18.30 uur ds. M. Blok; Scherpenzeel 10.30 (H.D.) en 18.30 uur ds. W. Mouw; Sint Philipsland 14.30 uur ds. P.D. den Haan; Sliedrecht 9.30 en 18.00 uur ds. A.T. Huijser; Soest 9.30 uur ds. J.J. van Eckevelde en 15.30 uur ds. J.B. Huysman; Spijkenisse 18.30 uur stud. P.J. de Raaf; Sprang-Capelle 9.30 en 15.00 uur stud. J. Beens; Stolwijk 10.00 uur ds. G. Clements en 19.00 uur ds. A. Verschuure; Terneuzen 10.00 en 15.30 uur ds. J.B. Zippro; Terwolde - De Vecht 9.30 en 14.30 uur stud. P.C. Vlot; Tholen 10.00 (H.D.) en 18.30 uur ds. P.D. den Haan; Tricht-Geldermalsen 10.00 en 18.30 uur ds. P. Mulder; Uddel 10.00 en 18.30 uur ds. J. van Laar; Urk 10.00 (H.A.) en 17.00 uur ds. C. Hogchem; Utrecht 10.00 en 16.00 uur ds. W. Harinck; Veen 9.30 en 18.00 uur ds. E. Bakker; Veenendaal 9.30 en 16.30 uur ds. B. Labee; Vlissingen 17.00 uur ds. S. Maljaars; Westkapelle 9.30 en 18.30 uur ds. J. de Kok; Wierden 18.30 uur ds. C.A.

van Dieren; Woerden 19.00 uur ds. G.J. Baan; Yerseke 9.30 (H.A.) en 18.00 uur ds. C. van Krimpen; Zeist 10.00 uur ds. J. Schipper en 15.30 uur ds. W. Mouw; Zoetermeer 19.15 uur ds. G.W.S. Mulder; Zwijndrecht 9.30 en 17.00 uur ds. H.E.P. Fortuijn.

DINSDAG 29 OKTOBER 2019

Brakel 19.30 uur ds. M.T. Al-Chalabi; Moerkapelle 19.30 uur ds. A.T. Huijser; Scherpenzeel 19.30 uur ds. A. Verschuure; Zwijndrecht 14.30 uur (huw. bev.) ds. H.E.P. Fortuijn.

WOENSDAG 30 OKTOBER 2019

Berkenwoude 19.30 uur ds. A. Schot; De Valk-Wekerom 19.30 uur ds. B.J. van Boven; Goes 19.30 uur (GBS-dienst) ds. D. de Wit; Hoogeveen 19.30 uur ds. J.J. van Eckevelde; Kruiningen 19.30 uur ds. J.J. van Eckevelde; Leerdam 10.00 en 18.00 uur ds. J. Schipper; Lisse 19.45 uur (voor de zending) ds. S. Maljaars; Naaldwijk 15.00 en 19.45 uur ds. H.A. van Zetten; Oosterland 19.30 uur (hervormingsdienst) ds. J.M.D. de Heer; Puttershoek 14.30 en 19.30 uur ds. M.H. Schot; Rijssen-West 19.30 uur (voor de zending) ds. G. Clements; Rotterdam-IJsselmonde 19.30 uur ds. G. Hoogerland; Sliedrecht 19.45 uur ds. A.T. Huijser; Soest 15.00 en 19.30 uur ds. W. Visscher; Westzaan 19.30 uur ds. G.W.S. Mulder; Wierden 15.00 en 19.30 uur ds. A. Verschuure; Woerden 19.30 uur ds. C.J. Meeuse.

DONDERDAG 31 OKTOBER 2019

Aalst 19.30 uur (hervormingsdienst) ds. J.W. Verweij; Alblasserdam 19.30 uur (hervormingsdienst) ds. C. Sonneveld; Bodegraven 19.30 uur (hervormingsdienst) stud. P.J. de Raaf; Kapelle-Biezelingse 19.30 uur (hervormingsdienst) ds. C. Harinck; Krimpen a/d IJssel 19.30 uur (hervormingsdienst) ds. C. van Ruitenburg; Meeuwen 19.30 uur ds. G. Pater; Mijdrecht 19.30 uur (hervormingsdienst) stud. P.C. Vlot; Nunspeet 19.30 uur (hervormingsdienst) ds. A. Schot; Ridderkerk-Slikkerveer 19.30 uur (hervormingsdienst) ds. J. Driessen; Terwolde - De Vecht 19.30 uur (hervormingsdienst) stud. L. van der Kuijl; Tricht-Geldermalsen 14.00 uur (huw.bev.) ds. P. Mulder.

VRIJDAG 1 NOVEMBER 2019

De Valk-Wekerom 13.30 uur (huw.bev.) ds. B.J. van Boven; Leerdam 14.00 uur (huw. bev.) ds. J. Schipper; Tricht-Geldermalsen 19.30 uur (hervormingsdienst) ds. P. Mulder; Wolphaartsdijk 14.30 uur (huw.bev.) ds. C. van Krimpen.

ZATERDAG 2 NOVEMBER 2019

Gouda 15.00 uur (dovendienst) stud. L. van der Kuijl.

EVANGELISATIESAMENKOMSTEN ZONDAG 27 OKTOBER 2019

Alkmaar (Willem Buytewechstraat 2, Alkmaar) 10.00 uur evang. G. Baan en 16.00 uur ds. G.J.N. Moens; Amsterdam (Looiersgracht 70) 10.30 en 17.00 uur evang. J. Krijgsman; Emmen (Prinsesselaan 6 I) 9.30 en 15.30 uur evang. C. van Drunen; Leeuwarden (Achter de Hoven 2c) 9.30 en 16.00 uur leesdienst; Merksem

(Jaak de Boeckstraat 21-23, Merksem) 10.00 en 16.30 uur evang. A. van Setten; Tilburg (Offenbachstraat 105) 10.00 en 18.30 uur evang. H.J. van den Boogaart.

Voor alle in dit nummer genoemde toekomstige data geldt:

INDIEN DE HEERE WIL EN WIJ LEVEN

Zoekt u een mediator of organisatie-adviseur?

Bel: 06 - 53868881

www.bvissermediation.nl
www.bvisserconsultancy.nl

www.villaweijpoort.nl

Uw adres voor **bij-eenkomsten** zowel zakelijk als privé. Ook mogelijkheden voor **tijdelijk wonen**.

Advertenties

**Goedeboeken
nieuw en tweedehands
Kerkbuurt 30, Sliedrecht
0184-769003
www.goedeboeken.nl**

ISRAELREIS DV 2 -6 maart.
Jeruzalem, Galilea, Dode Zee. €450,-.
ZION REIZEN. Tel. 06 -20857531.

Appartement te huur in het centrum van **Rhenen**. Beschikbaar vanaf 1 december. Voor info bel 0615130488

Jonge werkende vrouw **zoekt woonruimte omgeving Barneveld-Elspeet**. Tel.nr. 06-52222449.

Middenwoning te huur in Barneveld.
Per 1 november komt de woning in de wijk De Vaarst vrij. Tel. 0619 09 58 54.

De grootste collectie PVC vloeren!
Kies voor goed & voordelig.
Thuiservice: 06-19557166
DE VLOERENKONING.NL

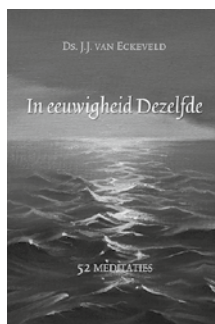
**ICHTHUS
UITVAARTZORG**

Uitvaartleider
Sjaak Janssen

Uitvaartleider
Gert van der Vliet

☎ 085 023 97 90
www.ichthusuitvaartzorg.nl

NIEUWE BOEKEN - ZOJUIST VERSCHENEN

DS. J.J. VAN EKEVELD
**In eeuwigheid
Dezelfde**
52 meditaties.
Als het geloof naar boven
ziet op Christus, dan mag
Gods kind geloven dat het
goed gaat.
gebonden | 33129926
176 blz. | € 14,90

JOHN FLAVEL
Bij U schuil ik
De rijke tekst uit Jesaja
26:20 heeft Flavel in
dit boek uitgelegd en
toegepast.
gebonden | 33129841
144 blz. | € 15,90

DS. M. GOLVERDINGEN
**In de loopbaan van
het geloof**
Zeven preken. Een
nauwgezette verklaring
van de tekst en een op het
hart gerichte toepassing
voor iedere hoorder.
gebonden | 33129971
128 blz. | € 14,90

DR. H.F. KOHLBRUGGE
Waakt en bidt!
Woorden van vermaning
en vertroosting.
Acht preken over
1 Petrus 5:5-11.
gebonden | 33129858
108 blz. | € 14,90

OCTAVIUS WINSLOW
De Heere is nabij
31 korte overdenkingen.
De rode draad in
dit geschrift is het
spreken van God in Zijn
Woord: 'Zo zegt de
Heere'.
gebonden | 33129919
140 blz. | € 13,50

Den Hertog uitgeverij

AL ONZE UITGAVEN ZIJN OOK IN UW BOEKHANDEL VERKRIJGBAAR
Elzenkade 6 - Houten Tel. (030) 637 34 34 www.hertog.nl
Postbus 150, 3990 DD Houten E-mail: boeken@hertog.nl info: www.uitgeverijdenhertog.nl

NEDERLAND – EVANGELISATIELAND MET AMSTERDAM ALS HOOFDSTAD

In het centrum van Amsterdam is het voormalig kerkgebouw sinds 1995 in gebruik als evangelisatiepost 'Bij Simon de Looier'. Veel bezoekers weten de weg naar de post te vinden. Tegelijk zoeken we ook in Amsterdam naar mogelijkheden om nog meer mensen met Gods Woord in aanraking te brengen. Onze evangelist in Amsterdam zal binnenkort met pensioen gaan. EVGG ziet uit naar de benoeming van een opvolger.

WIJ ZOEKEN EEN EVANGELIST

De evangelist is gezichtsbepalend voor de post in Amsterdam en geeft leiding aan het evangelisatiewerk. Hij draagt zorg voor de continuering en verdere uitbreiding van de activiteiten. De vrijwilligers uit de (classis)gemeenten worden door de evangelist aangestuurd. Er zal een intensieve samenwerking zijn met de coördinator.

Meer informatie staat op onze website: www.evgg.nl/evangelist

EVANGELISATIE GEREFORMEERDE GEMEENTEN

GezinsGids WinterNummer abonnement

Kies uw actie
3 maanden 15 euro
 inclusief het driedubbel-
 dikke WinterNummer
Jaarabonnement
 Per halfjaar € 46,-

**3 maanden
€15,-**
 inclusief het driedubbel-
 dikke WinterNummer

ACTIE
 Gratis ZEBRA
 tas t.w.v.
€39,95

Geef u op **voor 23 november** via www.gezinsgids.nl. Bellen kan (tijdens kantooruren) via (030) 230 3500 of e-mail naar info@gezinsgids.nl

KLASSIEKE ORGELS...

Johannus Eminent
Domus Monarke
Cantilena enz.

Ruime ervaring in zaal- en kerkorgels

Stolk Orgels

NIEUWERKERK A/D IJSSEL
Vrijheidslaan 55 - tel. (0180) 31 96 52
www.stolkorgels.nl

Krabbedijkje
Nederhemert Nrd.
Papendrecht

Psychologenpraktijk Brouwer

- Onderzoek
- Advies
- Begeleiding
- Behandeling

Hulpverlening aan kinderen, jongeren en volwassenen

Bij o.a.: ADHD · angst · burn-out · depressie · faalangst · fobie · gedragsproblemen · identiteitsproblemen · lichamelijke spanningsklachten · negatief zelfbeeld · onzekerheid · opvoedingsproblemen · paniek · piekeren · PDD-NOS · relatieproblemen · slaapproblemen · somberheid · spanning · stress · syndroom van Asperger.

Voor verdere informatie en aanmelding:

T 0180 - 42 69 55
E info@psychbrouwer.nl
I www.psychbrouwer.nl

Vestigingen in Ridderkerk, Barneveld en Meteren

Annette van Maaren (Msc.)
Reformatoisch Psycholoog

Haastrecht Oudewater
Montfoort Gouda
0348-558000 of 06-42504158
www.phhaastrecht.nl

Psychologische Hulpverlening

Orgelmakerij Boogaard

Gravenstraat 4
7461 TN RIJSSEN
Telefoon 0548-521637
www.orgelmakerijboogaard.nl

Nieuwbouw | Restauratie - Stem- en onderhoudswerk

www.derooboeken.nl
Vanaf NU al uw bestellingen
GRATIS verzonden (binnen Ned.)

Boekhandel De ZONNEBLOEM

Dorpsstraat 164 - Scherpenzeel (gld)
033-2774355
www.boekhandeldezonnebloem.nl

DE BIJBEL EEN VERGETEN BOEK?

Het grootste aantal Duitsers beschouwt de Bijbel als een boek voor oude, zieke of eenzame mensen.

Zie onze website www.svvhed.org voor informatie.
Voor giften NL35 ABNA 0548 9879 20.

STICHTING VRIENDEN VAN
HEIDELBERG & DORDRECHT

De Verrassing
Bungalowpark

Welkom terug op ons park!

Al 60 jaar verrassend op Texel!

www.deverrassing.nl | 0222 31 89 06

Begrafenisonderneming

Treur

Kroostweg 22
3704 ED Zeist
030 692 42 58
06 573 156 89
info@begrafenisondernemingtreur.nl

www.begrafenisondernemingtreur.nl

ROEMEENSE PANFLUITEN, BLOKFLUITEN, MUZIEKSTANDAARDS EN NOG VEEL MEER!

R. Mulder - Staphorst
06-12610628 of 0522-474256

www.muldermuziekinstrumenten.nl

begrafenisverzorging Den Hollander

- Alleen begravenissen
- Opbaarmogelijkheden in een door u gewenst rouwcentrum of thuis met koeling
- Dag en nacht bereikbaar

Mozartlaan 13
3131ES Vlaardingen
010 - 460 05 09
info@tdenh.nl
www.begrafenisverzorgingdenhollander.nl

Colofon

de Saambinder *Bewuste keuze*

De Saambinder
Kerkelijk weekblad van de Gereformeerde Gemeenten

Uitgave ten bate van de Emerituskas.

Hoofredacteur: ds. G.J. van Aalst

Redacteuren: ds. B. Labee, J. van 't Hul

Redactiesecretaris: J. van 't Hul

Bijdragen van medewerkers
ds. G.J. van Aalst
Molendijk 136, 3286 BK Klaaswaal
T 0186-576990
E gjvanaalst@kliksafe.nl

Boeken ter recensie en vragen voor rubriek "Vraag en antwoord"
ds. B. Labee
Kerkewijk 115a, 3904 JA Veenendaal
T 0318-51 35 97
E b.labee@kliksafe.nl

Kerknieuws (m.u.v. beroepingswerk), berichten en meditaties:

J. van 't Hul
Lierdererf 19, 7364 BD Lieren
T 0651-622260
E jvthul@kliksafe.nl

Aanlevertijd van kerknieuws en berichten: uiterlijk woensdag 17.00 uur vóór de datum van verschijning van De Saambinder in de daarop volgende week.

Opgaven kerkdiensten en beroepingswerk
Bureau voor Kerkelijke Dienstverlening, postbus 608, 3440 AP Woerden
T 0348-489900
E saambinder@cbgg.nl

Advertenties en familieberichten aan
Verloop drukkerij
postbus 33, 2950 AA Alblasserdam
T 078-6912899
E saambinder@verloop.nl

Advertenties dienen uiterlijk donderdag vóór de week van verschijning aangeleverd te zijn. Rouwadvertenties uiterlijk maandagmorgen 9 uur.

Advertenties € 1,35 per mm.
Familieberichten € 0,45 per mm.
Deze prijzen zijn excl. 21% btw.

Abonnementenadministratie
Adreswijzigingen enz. aan:
Bureau voor Kerkelijke Dienstverlening
postbus 608, 3440 AP Woerden
T 0348-489900
E saambinder@cbgg.nl

Betalingen abonnementsgelden
IBAN: NL11 INGB 0000 0643 27 t.n.v. De Saambinder-abonnementen te Woerden.

Abonnementenprijzen (bij vooruitbetaling):
voor Nederland: € 14,50 per halfjaar (te betalen per 1 april en 1 oktober)

voor het buitenland*: € 150,00 per jaar
*afwijkend tarief voor:
Canada: \$ 165, USA: \$ 140

Correspondentieadres Noord-Amerika
Mr. A.M. Berman
3340 Culp Rd. Unit 11
Vineland Stn. ON LOR 2EO
T 905 562 1331
E amberman47@gmail.com

De redactie behoudt zich het recht voor ingezonden bijdragen, kerknieuws, berichten en advertenties zonder overleg aan te passen, in te korten of zonder opgave van reden niet te plaatsen.

De redactie aanvaardt geen enkele aansprakelijkheid betreffende de inhoud van de advertenties en de (recensies van de) aangekondigde boeken.

ELSKE WAARHEEN?

'HOE WAS HET MET JUFFROU
BAAN?' 'HETZELFDE. MAAR, WAT IS
HET HIER STIL!'

Meestal komt Hector, de Mechelse herder, op Elske af als ze thuiskomt. 'Opa is even naar het dorp en heeft Hector meegenomen. Je vader is naar tante Annie.' 'Daar heeft 'ie niks van gezegd! Wat gaat hij daar vaak naar toe?'

Er klinkt iets van teleurstelling in Elskes stem. 'Tante Annie belde op. Ze had pech met haar auto en je vader wilde morgen toch al gaan. Hij zei: Nu ga ik meteen maar, Elske zal wel geen zin hebben om mee te gaan.'

Na deze woorden blijft het stil. Tante Annie is vaders enige zus. Ze hadden nooit contact met haar, maar vorig jaar december had vader ineens zin om haar op te zoeken. Met de auto woont ze ruim een uur hier vandaan. Nu komt vader er regelmatig. Heel af en toe gaat Elske mee, maar meestal gaat vader zondags en dan blijft Elske liever bij opa en oma. Tante Annie is heus wel vriendelijk, maar vreemd. Elske vindt het altijd jammer als ze hoort dat vader naar haar toegaat. Het is bij tante Annie heel anders dan bij opa en oma.

Tante Annie is een paar jaar geleden weggegaan bij haar man, kinderen hadden ze niet. Ze helpt nu af en toe in een cafetaria bij een vriendin van haar. Elske heeft dat allemaal opgevangen, maar eigenlijk heeft ze er niet zo'n belang bij. Ze zou het veel fijner vinden als ze zou merken dat vader het bij opa en oma gezelliger vond en geen zin had om zo vaak naar tante Annie te gaan. Zomaar zegt ze tegen oma: 'Ik vind papa soms zo anders. Ik weet niet hoe ik het zeggen moet, maar dan denk ik: Zou hij het wel fijn vinden om boer te zijn?'

(On)bewoonbaar

Zo nu en dan zie je een rijtje huizen of een bepaald gedeelte van een wijk waarin de huizen niet meer zijn bewoond. De deuren en ramen dichtgetimmerd. Onkruid in de tuin. Het pad naar de deur niet meer begaanbaar. Het is duidelijk dat daar geen mens meer woont. Hoogstens dat er nog wat ongedierte huist... Het is een onbewoonbaar verklaarde woning.

Nou, dat is precies het beeld van ons leven zoals het door onze zonden geworden is. Waren we eens een 'woning' waar de Heere woonde, nu woont Hij er niet meer. We hebben alles hermetisch afgesloten. Op slot. Alles uit het 'huis' gedaan wat aan Hem herinnerde. Er is niets meer van Hem te vinden. Alles is 'binnenshuis' duister en donker. Geen enkel streepje licht. En dat wat er binnen nog leeft, kan het licht niet verdragen. Het is de vorst der duisternis met zijn duistere werken. Onbewoonbaar verklaard.

Maar als je jaren later weer eens door diezelfde straat rijdt, sta je soms verbaasd. Waren dat die huizen waar geen mens meer in leefde? En nu! Prachtige huizen. Bewoond. Als nieuw!

Dat is precies wat de Heere wil doen aan verloren (jonge) mensen. Dat gebeurt als Hij in je leven gaat werken. Hij wil het totaal onbewoonbaar verklaarde huis herstellen. Hij grijpt in. Hij zuivert. Hij reinigt. Hij neemt er Zijn in-trek. Dan moet alle 'rommel' (de zonde) eruit. Dan opent Hij de 'ramen', zodat je gaat letten op wat Hij wil. Dan opent Hij de 'deuren', zodat je gaat luisteren naar wat Hij zegt. Zo wordt het zoals Paulus het noemt in Efeze 2'een woonstede Gods'. Zo wordt een onbewoonbaar verklaard huis een onverklaarbaar bewoond huis!

L. VAN DER HAM, KRIMPEN AAN DEN IJSSEL

Ds. Labee over: **Dieren**

Kunnen we op grond van de Bijbel zeggen dat dieren geen ziel hebben? Mag ik afleiden uit Jesaja 11 dat er dieren zullen zijn op de nieuwe aarde?

Ziel

Een lezer liet weten erg begaan te zijn met dieren en het dierenleed als gevolg van onze zonde. Tegelijk ontvingen we daarbij twee vragen. Allereerst iets over het Bijbelse onderscheid tussen mens en dier. Van alle schepselen is alleen de mens gemaakt naar Gods beeld en gelijkenis. Terwijl God de dieren schiep door Zijn scheppend Woord, maakte Hij de mens uit het stof der aarde en blies in zijn neusgaten de adem. 'Alzo werd de mens tot een levende ziel', lezen we in Genesis 2 vers 7b. Juist in een tijd waarin men opkomt voor 'dierlijk' leven en ongeboren leven in de moederschoot aborteert, moeten we dat goed vasthouden. De Heilige Schrift leert ons zorg te hebben voor dieren en waarschuwt ernstig tegen goddeloze moordpraktijken, waaronder we abortus provocatus moeten rekenen. Prediker (3:21) leert ons dat dieren wel een levensadem hebben maar geen ziel of eeuwige bestemming: 'Wie merkt dat de adem van de kinderen der mensen opvaart naar boven, en de adem der beesten nederwaarts vaart in de aarde?' Onderwijzend in het Nieuwe Testament is kanttkening 20b op 1 Korinthe 15: 'omdat het vlees der mensen van een redelijke en onsterfelijke ziel levend is gemaakt geweest, en het lichaam der andere dieren van een onredelijke ziel, die met het vlees sterft en vergaat; en ook omdat God aan de redelijke mensen, niet

aan de onredelijke dieren, Zijn genade en rechtvaardigheid, naar lichaam en ziel, eeuwiglijk wil betonen.'

Als een ontdekte zondaar over de aarde gaat met een hemelhoge schuld, is er weleens 'jaloersheid' op de redeloze dieren: ze hebben geen ziel te verliezen.

Maar als de Heere de Zaligmaker van zondaarszielen openbaart, wordt alles zo anders. De berijmde Twaalf Artikelen zingen van een doorleefd, geschonken geloof: 'En dat mijn vlees, weer opgewekt, dan eeuwig met mijn ziel zal leven, volzalg, heerlijk, onbevlekt' (2^e berijming vers 4).

Zalig

Jesaja 11 spreekt over diverse dieren. In de ontvangen brief werd vers 6 aangehaald: 'En de wolf zal met het lam verkeren, en de luipaard bij den geitenbok nederliggen; en het kalf en de jonge leeuw en het mestvee tezamen, en een klein jonksken zal ze drijven'. De Bijbel met uitleg schrijft in de toelichting: 'Jesaja gebruikt allerlei beelden die vertellen dat de Messias de aarde zal vervullen met de kennis des HEEREN (...). In het Vrederijk van de Messias zal een paradijselijke toestand heersen'. Dat is het spoor van de reformator Calvijn (1509-1564). In zijn Bijbelcommentaar lezen we: 'Het komt dus hierop neer, dat Christus zal komen om alle leed uit de wereld te verdrijven, en ook de gevloekte aarde weer in haar vroegere luister te herstellen'.

We mogen dus aannemen dat er dieren op de nieuwe aarde zullen zijn, maar de profetie van Jesaja is *beeldspraak*. Graag verwijzen we de vraagsteller naar kanttkening 27 bij vers 11: 'Dat is, de boze, kwade, wilde, woeste mensen, zo Joden als heidenen, zullen door de predicatie van Christus en van Zijn dienaren en de innerlijke werking des Heiligen Geestes zo veranderd worden, dat zij afleggende hun boze genegenheden, met den geest der liefde en der zachtmoedigheid zullen aangedaan worden, zodat zij goedertierenlijk en beleefdelijk met elkander zullen leven en verkeren, zonder denzelven enig leed of schade aan te doen'. Het is niet te zeggen wat die heerlijkheid zal zijn voor gezaligde zielen die weer verenigd worden met hun lichaam. Zullen wij door wedergeboorte delen in deze zaligheid? Verlost van een lichaam der zonde en des doods? Dan wordt waar, wat de eerste berijming van de Twaalf Artikelen in vers 2 zingt: 'Dat ook mijn vlees zal uit het stof verrijzen, en ik mijn God in 't eeuwig leven prijzen.'

VRAAG?

Heb jij/hebt u ook een vraag? Mogelijke vragen over onderwerpen binnen de doelstelling van De Saambinder kun jij/kunt u mailen naar ds. B. Labee of hem per post toezenden (zie colofon). Er volgt -zo mogelijk- altijd een reactie.

Echter alleen als de redactie het waardevol acht voor de lezers, volgt een antwoord op jouw/uw vraag in een nummer van De Saambinder.

Graag wel wat geduld. Er liggen nog tientallen vragen op een reactie te wachten.